

Παναγιώτης Εμμανουηλίδης
Έλλη Πετρίδου-Εμμανουηλίδου

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΙΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

- Θεωρία, παραδείγματα και ασκήσεις
- Αναπτυγμένα θέματα
- Απαντήσεις στις Δραστηριότητες παραγωγής λόγου του σχολικού βιβλίου

Σύμφωνα
με τις Οδηγίες
διδασκαλίας
για την Παραγωγή
λόγου

Περιεχόμενα

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ	7
1η ΕΝΟΤΗΤΑ	
Από τον τόπο μου σ' όλη την Ελλάδα	9
2η ΕΝΟΤΗΤΑ	
Ζούμε με την οικογένεια	38
3η ΕΝΟΤΗΤΑ	
Φίλοι για πάντα	65
4η ΕΝΟΤΗΤΑ	
Το σχολείο στον χρόνο	82
5η ΕΝΟΤΗΤΑ	
Συζητώντας για την εργασία και το επάγγελμα	110
6η ΕΝΟΤΗΤΑ	
Παρακολουθώ διάφορες πηγές (ΜΜΕ, διαδίκτυο κτλ.), ενημερώνομαι και ψυχαγωγούμαι από αυτές.	137
7η ΕΝΟΤΗΤΑ	
Βιώνοντας προβλήματα της καθημερινής ζωής	162
8η ΕΝΟΤΗΤΑ	
Συζητώντας για σύγχρονα κοινωνικά θέματα	192
9η ΕΝΟΤΗΤΑ	
Ταξίδι στον μαγικό κόσμο του διαστήματος	216
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ	233

Από τον τόπο μου σ' όλη την Ελλάδα

(Ταξίδια, περιηγήσεις, γνωριμία με ανθρώπους,
έθιμα-πολιτισμό)

1^η

ΕΝΟΤΗΤΑ

Τρόποι ανάπτυξης της παραγράφου

ΘΕΩΡΗΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Όπως έχουμε ήδη μάθει, την παράγραφο ως ολοκληρωμένη ενότητα του γραπτού λόγου, με νοηματική αυτοτέλεια και πληρότητα, τη συνιστούν τα ακόλουθα μέρη:

1. **Η θεματική περίοδος.** Είναι η πρόταση ή η περίοδος που εκφράζει την κύρια ιδέα της παραγράφου, δηλαδή το θέμα που θα αναπτύξουμε: μια κρίση, μια διαπίστωση, μια άποψη κτλ. Είναι η **εισαγωγή** της παραγράφου και πρέπει να διατυπώνεται με συντομία και σαφήνεια.
2. **Οι λεπτομέρειες ή τα σχόλια.** Σ' αυτό το τμήμα παρουσιάζουμε, αναπτύσσουμε και αναλύουμε τα στοιχεία της θεματικής περιόδου. Η εργασία αυτή δεν έχει σταθερή μορφή ούτε γίνεται πάντοτε με τον ίδιο τρόπο, αλλιά καθορίζεται από τη θεματική περίοδο.
3. **Κατακλείδα (ή καταληκτική περίοδος).** Στο τέλος της παραγράφου κλείνουμε με λίγα λόγια την ενότητα, ανακεφαλαιώνοντας ή συνοψίζοντας τις λεπτομέρειες ή διατυπώνοντας κάποιο συμπέρασμα, καταλήγοντας δηλαδή κάπου.

Οι λεπτομέρειες

Για την παρουσίαση, ανάπτυξη και ανάλυση των λεπτομερειών μιας παραγράφου υπάρχουν διάφοροι τρόποι. Οι κυριότεροι είναι οι ακόλουθοι:

1. **Η χρήση στοιχείων-παραδειγμάτων.** Στο είδος αυτό η θεματική περίοδος υποστηρίζεται με παράθεση στοιχείων-παραδειγμάτων. Αυτά πρέπει να είναι ευσύνοπτα (σύντομα και όχι φλύαρα), εύστοχα (πετυχημένα, που

να αναφέρονται στην ουσία του θέματος) και εύληπτα (κατανοντά, ευκολονόητα). Τα παραδείγματα, είτε προέρχονται από την ιστορία είτε από τη σύγχρονη κοινωνική καθημερινή μας ζωή, έχουν στόχο να επιβεβαιώσουν και να επικυρώσουν το περιεχόμενο της θεματικής περιόδου και όχι να το αποδείξουν.

2. **Η σύγκριση και η αντίθεση.** Στο είδος αυτό της παραγράφου καλούμαστε να αναζητήσουμε ομοιότητες (με σύγκριση ή παραλληλισμό) ή διαφορές (με την αντίθεση) σε καταστάσεις, πρόσωπα, πράγματα, έννοιες, απόψεις κτλ. Στη σύγκριση αντιπαραβάλλουμε παρόμοια ή αντίστοιχα χαρακτηριστικά, ενώ στην αντίθεση αντιπαραθέτουμε ανόμοια ή αντιθετικά χαρακτηριστικά (στις παραγράφους με αντίθεση χρησιμοποιούμε κατάλληλες μεταβατικές λέξεις ή φράσεις, μέσα από τις οποίες αποκαλύπτεται η αντίθεση: *όμως, αλλήλ, αντίθετα, από την άλλη μεριά* κτλ.).
3. **Η διαίρεση.** Στην περίπτωση αυτή διαιρούμε μια έννοια σε μικρότερα μέρη, για να την παρουσιάσουμε καλύτερα.
4. **Η αιτιολόγηση.** Στο είδος αυτό αναπτύσσουμε τις λεπτομέρειες χρησιμοποιώντας επιχειρήματα ή αποδείξεις, για να αιτιολογήσουμε την άποψη ή τη θέση που διατυπώνεται στη θεματική περίοδο.
5. **Ο ορισμός.** Η παράγραφος με ορισμό έχει σκοπό να διασαφηνίσει το περιεχόμενο μιας έννοιας, τονίζοντας τα στοιχεία εκείνα που την κάνουν να ξεχωρίζει από άλλες ομοειδείς. Ο ορισμός της έννοιας διατυπώνεται στη θεματική περίοδο, ενώ στις λεπτομέρειες παρουσιάζεται το σύνολο των γνωρισμάτων της.
6. **Ο συνδυασμός τρόπων ανάπτυξης.** Στις περισσότερες παραγράφους που γράφουμε ή που διαβάζουμε σε διάφορα βιβλία χρησιμοποιούνται περισσότεροι από ένας τρόποι ανάπτυξης. Στην περίπτωση αυτή μιλάμε για συνδυασμό τρόπων ανάπτυξης μιας παραγράφου.
  - Όλα τα παραπάνω θα γίνουν περισσότερο κατανοντά με την ανάγνωση των δειγματικών παραγράφων που ακολουθούν, των οποίων οι λεπτομέρειες αποτελούν εφαρμογή των θεωρητικών στοιχείων.

ΚΕΙΜΕΝΑ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1 Παράγραφοι με χρήση στοιχείων-παραδειγμάτων**A.** Η αυξημένη τουριστική κίνηση

Το φετινό καλοκαίρι η τουριστική κίνηση στον νομό μας ήταν μεγαλύτερη από κάθε άλλη χρονιά. Πρώτα πρώτα η κάλυψη στα ξενοδοχεία και στα ενοικιαζόμενα δωμάτια έφτασε σε περιόδους αιχμής το 100%. Οι καταστηματάρχες επίσης χρόνια είχαν να δουν τόσο κόσμο να μπαينوβγαίνει και να ψωνίζει. Πολλοί μάλιστα από αυτούς αναγκάστηκαν να προσλάβουν έκτακτους υπαλλήλους, για να ανταποκριθούν στο πλήθος των πελατών τους. Το ίδιο φαινόμενο παρατηρήθηκε και στα εστιατόρια και στα κάθε λογής «φαγάδικα», όπου τις μεσημεριανές και βραδινές ώρες επικρατούσε το αδιαχώρητο. Ακόμα και οι μικροπωλητές έτριβαν τα χέρια τους, αφού δεν προλάβαιναν να γεμίζουν τους πάγκους τους με εμπορεύματα. Όλοι λοιπόν έμειναν ευχαριστημένοι από τη φετινή τουριστική κίνηση.

ΕΡΓΑΣΙΑ

Να καταγράψετε τα στοιχεία-παραδείγματα που υποστηρίζουν τη θεματική περίοδο.

B. Η Ημαθία

Η Ημαθία εκτείνεται στο δυτικό τμήμα της εύφορης πεδιάδας της Κεντρικής Μακεδονίας, το οποίο διασχίζουν οι ποταμοί Αλιάκμονας και Λουδίας. Η Ημαθία είναι συνδεδεμένη με όλες τις φάσεις της ελληνικής ιστορίας. Η Βέροια είναι προϊστορική πόλη της Ημαθίας, ιδιαίτερα γνωστή στους ιστορικούς χρόνους. Στους πρόποδες των Πιερίων, στη θέση της σημερινής Βεργίνας, υπάρχουν τα ευρήματα των Αιγών, οι βασιλικοί τάφοι της Βεργίνας με τα μοναδικά ευρήματά τους, καθώς και τα άλλα μνημεία του αρχαιολογικού χώρου της Βεργίνας, μνημεία χωρίς αμφιβολία παγκόσμιας ακτινοβολίας. Η Νάουσα, που βρίσκεται στους πρόποδες του Βερμίου, έχει ανακηρυχθεί ηρωική πόλη για το ολοκαύτωμα των κατοίκων της το 1822. Εκτός από τους αρχαιολογικούς χώρους της Ημαθίας ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τον επισκέπτη παρουσιάζουν τα ορεινά τοπία του νομού. Στην ανατολική πλαγιά του Βερμίου εκτείνονται δάση, όπου συναντιούνται μοναδικά φυσικά οικοσυστήματα. Μερικά από τα αξιοθέατα του Βερμίου αποτελούν οι ενδιαφέροντες παραδοσιακοί

οικισμοί, όπως το Αρκοχώρι, κοντά στη Νάουσα, οι τόποι παραθερισμού και προσκυνήματος, όπως η Καστανιά και η Παναγία Σουμελά, το ορεινό Σέλι, καθώς και το κάμπινγκ της Γραμμένης στο Βέρμιο, τοποθεσίες με πλούσια βλάστηση και κέντρα για τους επισκέπτες στον Άγιο Νικόλαο της Νάουσας, με ενδιαφέρουσες ορεινές διαδρομές. Οι χιονοδρομικές εγκαταστάσεις και οι πίστες στο Σέλι και στα «Πηγάδια» της Νάουσας προσφέρουν άνετη εξυπηρέτηση στους πολυάριθμους επισκέπτες. Λιγότερο γνωστά αλλά εξίσου όμορφα είναι τα τοπία των ορεινών Πιερίων. Η Ημαθία λοιπόν είναι ένας τόπος φιλόξενος, όπου χτυπάει η καρδιά της Μακεδονίας και που αξίζει να επισκεφτείτε.

Διαφημιστική καταχώριση στον περιοδικό τύπο

ΕΡΓΑΣΙΑ

Να δώσετε τη δομή του κειμένου, να το χωρίσετε σε παραγράφους, να επισημάνετε τις θεματικές περιόδους και να βρείτε τα στοιχεία-παραδείγματα που τις υποστηρίζουν.

2 Παράγραφος με σύγκριση και αντίθεση

A. Τα προτερήματα και τα ελαττώματα των αγωνιστών του 1821

Οι Έλληνες κατά τη διάρκεια της Επανάστασης του 1821 επέδειξαν **πολλές αρετές αλλά και ορισμένα σοβαρά ελαττώματα**. Στην αρχή εκδήλωσαν μεγάλο ενθουσιασμό και αποφασιστικότητα και μπήκαν ορμητικά στον αγώνα. Όμως αυτός ο ενθουσιασμός πολλές φορές έμοιαζε με επιπολαιότητα, αφού τους έκανε να υποτιμούν τη δύναμη του αντιπάλου, με αποτέλεσμα να οδηγούνται σε αποτυχίες. Βέβαια ήταν σκληροί πολεμιστές, ωστόσο πολύ συχνά τους ηλυγούσαν οι δυσκολίες και ένιωθαν αδύναμοι. Ήξεραν φυσικά ότι η αναμέτρηση ήταν άνιση και τα εμπόδια μεγάλα, γι' αυτό έδειχναν πείσμα και υπομονή, κρατούσαν ακμαίο το ηθικό τους και διατηρούσαν ακοίμητη την πίστη στον Θεό και την εμπιστοσύνη στον εαυτό τους. Έτσι, ακόμα και όταν έφταναν στα όρια της απόγνωσης, έδιναν κουράγιο στον εαυτό τους και συνέχιζαν τον αγώνα με αξιοθαύμαστο θάρρος, αγωνιστικότητα και πολλές φορές με αυταπάρνηση. Από την άλλη μεριά όμως αυτοί οι θαρραλέοι αγωνιστές νικιόνταν από τα ανθρώπινα πάθη τους. Το πιο βασικό ήταν ο εγωισμός, που εμφανιζόταν πολύ συχνά, άλλοτε με τη μορφή της φιλαρχίας και άλλοτε σαν απλό πείσμα: όσοι οπληρχηγοί, τόσα σχέδια, όσοι πολεμιστές, τόσες γνώμες. Αποτέλεσμα των παραπάνω ήταν και οι αντιζηλιές που συχνά διαφαίνονταν· τέτοιες

στιγμές διαλυόταν η ενότητα, έφταναν μάλιστα συχνά οι αγωνιστές σε διχαστάσιες, οι οποίες τους χώριζαν σε παρατάξεις, και αυτό οδηγούσε τα στρατιωτικά σώματα σε διάλυση, που την εκμεταλλιεύονταν οι εχθροί.

ΕΡΓΑΣΙΑ

Να παρουσιάσετε τα προτερήματα και τα ελλειψώματα των αγωνιστών του 1821.

Β. Αστερίξ και Οβελίξ

ΣΧΟΛΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ, σελ. 23: *Γράψτε μία παράγραφο με θεματική πρόταση τη σύγκριση των δύο προσώπων (Αστερίξ – Οβελίξ). • Στη συνέχεια αναπτύξτε τις λεπτομέρειες καταγράφοντας πρώτα τις ομοιότητες και μετά αντιπαραθέστε μία μία τις διαφορές. • Μπορείτε να κάνετε την ίδια άσκηση συγκρίνοντας δύο ιστορικά πρόσωπα.*

α. Σύγκριση Αστερίξ και Οβελίξ

Ο Αστερίξ και ο Οβελίξ είναι και οι δυο Γαλάτες και σύντροφοι στη γεμάτη περιπέτειες ζωή τους. Κοινό τους στοιχείο αποτελεί η υπεράνθρωπη δύναμη, που την οφείλουν στον μαγικό ζωμό του Δρυϊδη Πανοραμίξ, με τη διαφορά ότι η δύναμη του Οβελίξ είναι αστείρευτη, επειδή, όταν ήταν μικρός, είχε βουτήξει στη μαρμίτα (= καζάνι) με τον μαγικό ζωμό. Ο Αστερίξ είναι μικρόσωμος, ενώ ο Οβελίξ μεγαλώσμος. Ως προς τις ασχολίες τους, ο Αστερίξ είναι πολεμιστής, ενώ ο φίλος του προμηθευτής μείνιρ σ' ολόκληρη την επικράτεια. Τέλος, ως προς τη νοημοσύνη, υπερτερεί ο Αστερίξ, ο οποίος έχει κοφτερό μυαλό· γι' αυτό μάλιστα του έχουν τυφλή εμπιστοσύνη και του αναθέτουν όλες τις επικίνδυνες αποστολές, για τις οποίες συνήθως καταστρώνει και το σχέδιο δράσης. Αντίθετα, ο Οβελίξ ακολουθεί τον Αστερίξ στις περιπέτειές του, και ας μην καταλαβαίνει πάντοτε τι ακριβώς συμβαίνει, φτάνει να υπάρχουν ψητά αγριογούρουνα και έντονοι καυγάδες.

β. Σύγκριση δύο ιστορικών προσώπων (Ελευθέριος Βενιζέλος – Ιωάννης Μεταξάς)

Ο Ελευθέριος Βενιζέλος και ο Ιωάννης Μεταξάς υπήρξαν πρωθυπουργοί της Ελλάδας στα χρόνια του μεσοπολέμου. Διέφεραν όμως ως προς τις πολιτικές τους ιδέες και ως προς τον τρόπο άσκησης της εξουσίας. Συγκεκριμένα, ο Βενιζέλος όσες φορές έγινε πρωθυπουργός κατέ-

λαβε και άσκησε την εξουσία με δημοκρατικό τρόπο, ενώ ο Μεταξάς εδραίωσε την εξουσία του με στρατιωτικό πραξικόπημα και την άσκησε με σκληρές δικτατορικές μεθόδους. Μια σημαντική επίσης διαφορά είναι και η ακόλουθη: ο Βενιζέλος, στο πλαίσιο της δημοκρατικής διακυβέρνησης έδωσε ελευθερίες στον λαό, ενώ ο Μεταξάς στο πλαίσιο της τυραννικής διακυβέρνησης στέρησε την ελευθερία φρονημάτων και λόγου, διώκοντας τους πολιτικούς αντιπάλους με φυλακίσεις, εξορίες και βασανιστήρια. Τέλος, και πάλι στο πλαίσιο των δημοκρατικών ελευθεριών, ο Βενιζέλος ήρθε σε σύγκρουση με το συντηρητικό κατεστημένο και με τη βασιλική εξουσία που το εκπροσωπούσε, ενώ ο Μεταξάς ασκούσε συντηρητική πολιτική και επανέφερε τον θεσμό της βασιλείας.

3 Παράγραφος με διαίρεση

Τα είδη των προτάσεων

Πρόταση λέγεται η οργανωμένη ομάδα λέξεων που εκφράζει μόνο ένα νόημα, με σύντομη συνήθως διατύπωση. Κάθε πρόταση μπορούμε να τη μελετήσουμε από τις ακόλουθες απόψεις: το περιεχόμενο, την ποιότητα, τη σχέση της με τις άλλες και τη δομή της. Έτσι, ως προς το περιεχόμενο οι προτάσεις μπορούν να είναι κρίσεως, επιθυμίας, ερωτηματικές και επιφωνηματικές· ως προς την ποιότητα καταφατικές και αρνητικές· ως προς τη σχέση τους με τις άλλες κύριες και δευτερεύουσες· και ως προς τη δομή τους απλές, σύνθετες, επαυξημένες και ελλειπτικές.

Από το Συντακτικό της Νέας Ελληνικής, ΟΕΔΒ 1990

ΕΡΓΑΣΙΑ

Σας δίνεται η ακόλουθη θεματική περίοδος: Οι αρχαίοι Ολυμπιακοί Αγώνες περιλάμβαναν τέσσερις ομάδες αθλημάτων: το πένταθλο, την πυγμαχία, τις αρματοδρομίες και τις ιπποδρομίες. Τι πρέπει να κάνετε για να την αναπτύξετε σύμφωνα με την τεχνική της διαίρεσης; Να παρουσιάσετε τη διαδικασία.

4 Παράγραφος με αιτιολόγηση

A. Οι λόγοι για τους οποίους οι άνθρωποι κάνουν τουρισμό

Σήμερα, περισσότερο από κάθε άλλη εποχή, οι άνθρωποι κάνουν τουρισμό είτε στη χώρα τους είτε μεταβαίνοντας σε άλλες χώρες. Αυτό

οφείλεται στο γεγονός ότι στην εποχή μας έχει ανεβεί σημαντικά το οικονομικό επίπεδο των ανθρώπων και υπάρχει έτσι η ευχέρεια να δαπανάται κάποιο ποσό για ταξίδια. Εξάλλου, σήμερα έχουν τελειοποιηθεί τα μέσα συγκοινωνίας και έχουν τεθεί σε κυκλοφορία ειδικά πλοία, λεωφορεία και αεροπλάνα, που προσφέρουν άνεση, πολυτέλεια και ασφάλεια στον ταξιδιώτη. Ένας άλλος λόγος που ωθεί τους ανθρώπους στα ταξίδια είναι η ανάγκη να αηλιάξουν για λίγο περιβάλλον, για να ξεφύγουν από τη μονοτονία της ζωής και το άγχος της εργασίας, που τους πιέζουν ασφυκτικά. Γι' αυτό στην εποχή μας οι άνθρωποι επιζητούν τρόπους «απόδρασης» από την καθημερινή αυτή πίεση, λαχταρούν περισσότερη ψυχαγωγία και προσπαθούν να χαρούν με κάθε τρόπο τις μέρες που δεν εργάζονται. Εξάλλου, σήμερα υπάρχει τέλεια οργάνωση του τουρισμού τόσο από τους κρατικούς φορείς όσο και από τα ιδιωτικά τουριστικά γραφεία, που υπόσχονται ταξίδια και διακοπές υψηλών προδιαγραφών. Έχουν τέλος «αξιοποιηθεί» οι τουριστικοί τόποι, έχουν γίνει τεράστια ξενοδοχειακά συγκροτήματα και επιπλέον όλα αυτά έχουν διαφημιστεί με τέτοιο τρόπο, ώστε να προκαλούν τον σύγχρονο άνθρωπο και να του δημιουργούν ακόμα μιαν ανάγκη: το ταξίδι.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

- α. *Να καταγράψετε τους λόγους για τους οποίους σήμερα περισσότερο από κάθε άλλη εποχή οι άνθρωποι κάνουν τουρισμό.*
- β. *Να γράψετε μία παράγραφο με την ακόλουθη θεματική περίοδο: Με την ανάπτυξη του τουρισμού δημιουργήθηκαν καλύτερες προοπτικές σε ορισμένα επαγγέλματα ή εμφανίστηκαν νέα, για να καλύψουν τις σχετικές ανάγκες. Στην ανάπτυξη να ακολουθήσετε την τεχνική «ανάπτυξη με παράθεση στοιχείων-παραδειγμάτων».*

Β. Μπάσκετ, το αγαπημένο μου άθλημα

ΣΧΟΛΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ, σελ. 23: Σε μία παράγραφο 8-10 γραμμών επιχειρήστε να δικαιολογήσετε σε μια φιλική παρέα γιατί θα επιλέγατε ένα συγκεκριμένο άθλημα ή χόμπι (π.χ. ποδόσφαιρο, ορειβασία, κοιλύμβαση κτλ.).

Θα σας εξηγήσω τους λόγους για τους οποίους το άθλημα που προτιμώ να παρακολουθώ και να παίζω είναι το μπάσκετ. Πρώτα πρώ-

τα ως θεατής απολαμβάνω αυτό το παιχνίδι, γιατί έχει έντονη δράση, οι παίχτες βρίσκονται συνεχώς σε κίνηση και οι πόντοι αυξάνουν με τόσο γρήγορο ρυθμό, ώστε η αγωνία διαρκεί ως το τελευταίο δευτερόλεπτο. Έτσι, ζω έντονα το πάθος των παιχτών, εντυπωσιάζομαι με τις γρήγορες αντιδράσεις τους, με την ικανότητά τους να εκμεταλλεύονται κάθε ευκαιρία, καθώς και με την τέχνη τους να αξιοποιούν ακόμα και την παραμικρή αδυναμία του αντιπάλου. Αν τύχει και με δείτε να παρακολουθώ αγώνα μπάσκετ, δε θα με αναγνωρίσετε: φωνάζω μαζί με τους άλλους θεατές, χειρονομώ, σηκώνομαι όρθιος και χειροκροτώ κάθε φορά που μπαίνει καλάθι ή εκφράζω έντονα την απογοήτευσή μου κάθε φορά που χάνεται κάποια ευκαιρία. Και το κυριότερο, όταν η ομάδα μου νικάει, με συναρπάζει το μεθύσι της νίκης και πανηγυρίζω ξέφρενα μαζί με τους άλλους. Περισσότερο όμως μου αρέσει το μπάσκετ όταν παίζω. Τότε ζω μόνο για το παιχνίδι, γίνομαι ένα με την ομάδα και μοναδικός μου στόχος είναι να βάλω όσο γίνεται πιο πολλούς πόντους. Απολαμβάνω επίσης τις επευφημίες των θεατών έπειτα από κάθε επιτυχημένη μου προσπάθεια και γεμίζω ικανοποίηση και περηφάνια. Όταν μάλιστα η ομάδα μου νικάει, τότε είναι που η ευτυχία μου δεν μπορεί να εκφραστεί με λόγια. Γι' αυτούς τους λόγους λοιπόν αγαπώ το μπάσκετ και βέβαια να ξέρετε ότι όχι μόνο είμαι μέλος της ομάδας μπάσκετ του σχολείου μου, αλλά και δε χάνω κανέναν μεγάλο αγώνα που γίνεται στην πόλη μας.

5 Παράγραφος με ορισμό

Η ανθρωπιστική παιδεία

Ανθρωπιστική ονομάζεται η μορφή της παιδείας που έχει ως μέτρο τον άνθρωπο και αποβλέπει στη βελτίωσή του. Εκείνη δηλαδή που θέλει να αναπτύξει και να αναβαθμίσει τις ανθρώπινες ιδιότητες και τις ανθρώπινες αξίες κι έτσι να ανεβάσει τον άνθρωπο σε υψηλότερο εσωτερικό επίπεδο – που θεμελιώνεται στις αρχές του ανθρωπισμού. Η ανθρωπιστική παιδεία παρέχεται με τη διδασκαλία γλωσσικών μαθημάτων, λογοτεχνίας, ιστορίας, φιλοσοφίας, ψυχολογίας, κοινωνιολογίας κ.ά. Ανθρωπιστικές είναι επίσης και οι σπουδές με αντικείμενο τον πολιτισμό της κλασικής αρχαιότητας, που ήταν κατεξοχήν ανθρωποκεντρικός.

ΕΡΓΑΣΙΑ

Να διασαφηνίσετε τον παρακάτω ορισμό: Καταναλωτισμός είναι η τάση του ανθρώπου να αποκτά όλο και πιο πολλά υλικά αγαθά και να τα ανάγει σε ιδανικά.

6 Παράγραφος με συνδυασμό τρόπων ανάπτυξης**Ο σύγχρονος άνθρωπος και το φυσικό περιβάλλον**

Ο σύγχρονος άνθρωπος δε σέβεται το φυσικό περιβάλλον και αδιαφορεί για τις συνέπειες της στάσης του αυτής. Όταν λέμε φυσικό περιβάλλον εννοούμε ό,τι βρίσκεται γύρω από τον άνθρωπο και δεν είναι δικό του δημιούργημα. Έτσι, φυσικό περιβάλλον είναι το έδαφος και το υπέδαφος με την ανόργανη ύλη που υπάρχει σ' αυτά· ακόμα, η υδρόσφαιρα (οι θάλασσες, οι λίμνες και τα ποτάμια) και η ατμόσφαιρα, δηλαδή η αέρινη μάζα που περιβάλλει τη γη· κι επιπλέον, όλα τα οργανικά όντα του ζωικού βασιλείου. Από το φυσικό περιβάλλον ο άνθρωπος παίρνει ό,τι χρειάζεται για να εξασφαλίσει την επιβίωσή του ή για να κάνει πιο όμορφη και πιο ευχάριστη τη ζωή του. Συγκεκριμένα, από το περιβάλλον προσφέρονται στον άνθρωπο ο ζωογόνος αέρας, το νερό, η τροφή και ό,τι είναι απαραίτητο για την ένδυση, τη στέγαση και για όλες γενικά τις ανάγκες της ζωής του, οι πρώτες ύλες, οι ενεργειακοί πόροι και οι φυσικές ομορφιές. Καθώς όμως εκμεταλλεύεται ο άνθρωπος το περιβάλλον, επεμβαίνει σ' αυτό καταστροφικά. Τα αίτια αυτής της επέμβασης είναι τα ακόλουθα: Η σύγχρονη τεχνολογία, καθώς διαθέτει τρομερά μέσα, δίνει τη δυνατότητα για εξαντλητική εκμετάλλευση του φυσικού περιβάλλοντος· επίσης, η ραγδαία βιομηχανική ανάπτυξη, που απαιτεί όλο και περισσότερες πρώτες ύλες, αλλά και η απληστία του ανθρώπου, που τον κάνει να θέλει όλο και περισσότερα. Τέλος, σημαντική αιτία είναι και η εκρηκτική αύξηση του πληθυσμού της γης.

ΕΡΓΑΣΙΑ

Ποιοι τρόποι ανάπτυξης συνδυάζονται στην παραπάνω παράγραφο;

Παράγραφοι και εκθέσεις σχετικές με το θέμα της ενότητας

1 Η περιοχή μας ήταν κέντρο πολιτισμού και δημιουργίας στο παρελθόν

Η περιοχή μας ήταν κέντρο πολιτισμού και δημιουργίας στο παρελθόν. Και μόνο το γεγονός ότι εδώ βρισκόταν το Δίον, η ιερή πόλη όπου οι Μακεδόνες συγκεντρώνονταν για να λατρεύσουν τους ολύμπιους θεούς (κυρίως όμως τον Δία, από τον οποίο άηλωσε η πόλη πήρε την ονομασία της), είναι αρκετό για να αποδείξει τη μακρά ιστορία της. Στην πόλη αυτή, που ήταν γεμάτη με θαυμαστά κτίρια, ιερά και αγάλματα, γίνονταν γιορτές και θεατρικοί αγώνες προς τιμή του Δία και των Μουσών. Μάλιστα ο βασιλιάς Αρχέλαος είχε καλέσει ανάμεσα σε πολλούς ανθρώπους της Τέχνης και τον Ευριπίδη, ο οποίος, για να τον τιμήσει, ανέβασε το δράμα «Αρχέλαος». Μια άλλη απόδειξη του σημαντικού παρελθόντος του τόπου μου είναι το αξιόλογο φράγκικο κάστρο του Πηλαταμώνα, που το έχτισε ο Βονιφάτιος ο Μομφερατικός στη θέση παλαιότερου βυζαντινού κάστρου, για να φυλάγει το πέρασμα προς τη νότια Ελλάδα. Αθήλα και η αρχαία πόλη Πύδνα, ερείπια της οποίας υπάρχουν στα νότια του χωριού Μακρύγιαλος, ήταν σημαντική πόλη της αρχαιότητας με αναπτυγμένη οικονομία, αφού ήδη από τον 6ο αιώνα είχε κόψει νομίσματα.

2 Πολλά ευχάριστα γεγονότα συνέβησαν στην πρόσφατη εκδρομή του σχολείου μας

Πολλά ευχάριστα γεγονότα συνέβησαν στην πρόσφατη εκδρομή του σχολείου μας. Πρώτα πρώτα είχαμε έναν καταπληκτικό συνοδό καθηγητή, ο οποίος στη διάρκεια της διαδρομής με το λεωφορείο μάς διασκέδασε με έξυπνα ανέκδοτα. Αθήλα και αρκετοί από τους συμμαθητές μου τον ακολούθησαν όχι μόνο με ανέκδοτα, αθήλα και με αινίγματα, με γρίφους και με άηλες σπαζοκεφαλιές. Όταν φτάσαμε στον προορισμό μας, που ήταν ένα μεγάλο αθλητικό κέντρο, με χαρά διαπιστώσαμε ότι ήταν ήδη στον ίδιο χώρο ακόμα ένα σχολείο. Έτσι, οργανώσαμε στο άψε σβήσε ομάδες και παίξαμε μεταξύ μας ποδόσφαιρο και μπάσκετ· στο

πρώτο τους νικήσαμε, στο δεύτερο όμως νικηθήκαμε, ωστόσο ζήσαμε καταπληκτικές στιγμές, τόσο οι παίχτες όσο και οι θεατές. Αλλά και στην επιστροφή μάς περίμενε μια ευχάριστη έκπληξη: οι καθηγητές μας μας πήγαν στην πηλατεία με τις καφετέριες και μας άφησαν για αρκετή ώρα να απολαύσουμε το αναψυκτικό, το γλυκό ή το παγωτό μας. *Ήταν πραγματικά μία από τις πιο πετυχημένες εκδρομές.*

3 Τα αξιοθέατα της πόλης μου

ΣΧΟΛΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ, σελ. 23: Προσπαθήστε να αναπτύξετε μία παράγραφο για τα αξιοθέατα του τόπου σας που αξίζει να επισκεφτεί κάποιος, διαιρώντας τα αξιοθέατα αυτά σε κατηγορίες (π.χ. ιστορικά κ.ά.).

Τα αξιοθέατα που παρουσιάζει η Θεσσαλονίκη είναι τόσο πολλά, που ένας επισκέπτης πρέπει να επιλέξει τα σπουδαιότερα, για να πει ότι γνώρισε σε γενικές γραμμές την πόλη. Πρώτα πρώτα είναι οι βυζαντινές εκκλησίες: η Αγία Σοφία με τα περίφημα ψηφιδωτά της, ο Άγιος Δημήτριος, η Αχειροποιίτος, η Ροτόντα, ο Ναός των Αγίων Αποστόλων, η Μονή της Αγίας Θεοδώρας, ο Ναός του Αγίου Γρηγορίου του Παλαμά, ο Άγιος Μηνάς, η Παναγία Χαλκέων, ο Άγιος Νικόλαος ο Ορφανός, η Λαοδηγήτρια, η Μονή Βηλατάδων κ.ά. Ύστερα είναι τα ιστορικά της μνημεία: ο Λευκός Πύργος, η Αψίδα του Γαλήριου, η Ρωμαϊκή Αγορά, τα κάστρα της Άνω Πόλης και πολλά άλλα. Μπορεί όμως να επισκεφτεί κανείς και τα μουσεία της πόλης, που παρουσιάζουν ποικιλία και μπορεί κανείς να παρακολουθήσει σ' αυτά όλη την ιστορία του τόπου: το Αρχαιολογικό Μουσείο, το Λαογραφικό Μουσείο, το Μακεδονικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, το Κρατικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, το Εβραϊκό Μουσείο, το Μουσείο Αθλητισμού, το Μουσείο Μακεδονικού Αγώνα, την Πινακοθήκη της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών, το Μουσείο Κινηματογράφου και πολλά άλλα. Θα μπορούσε επίσης να σταθεί κανείς και στο σύγχρονο πρόσωπο της πόλης, με τις πηλατείες, όπως η πηλατεία Αριστοτέλους, που είναι ο πιο ζωντανός χώρος της πόλης, η πηλατεία Αγίας Σοφίας, η πηλατεία Ελευθερίας, η πηλατεία της ΧΑΝΘ με τις αγορές, όπως η Μοδιάνο, το Μπεζεστένι και το Καπάνι, με τα θέατρα, όπως το Θέατρο της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών, το Βασιλικό Θέατρο, το Κρατικό Θέατρο Βόρειας Ελλάδας, το Μικρό Θέατρο της Μονής Λαζαριστών κ.ά.

4 Η Κεφαλονιά και ο Μυστράς

ΣΧΟΛΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ, σελ. 25: Περιγράψτε στην τάξη ή στους συμμαθητές σας / φίλους σας έναν τόπο (πόλη, περιοχή) της Ελλάδας που έχετε επισκεφτεί.

- Δώστε έμφαση σ' εκείνα τα στοιχεία του τόπου που σας εντυπωσίασαν και σ' εκείνα που σας απογοήτευσαν (τεχνική της αντίθεσης).

α. Η Κεφαλονιά

Η Κεφαλονιά είναι ένας τόπος με εκπληκτικές φυσικές ομορφιές και ιδιαίτερο χαρακτήρα· ωστόσο δεν μπόρεσε να αντισταθεί στον στρόβιλο των σύγχρονων τάσεων και συνθηκών, αφού τα ξενόφερτα στοιχεία εισβάλλουν κάθε μέρα από τα λιμάνια και τα αεροδρόμια. Οι φυσικές της ομορφιές εξακολουθούν να ελκύουν πολλούς τουρίστες: οι ελατοσκέπαστες πλαγιές του Αίνου, με το σπάνιο είδος του «κεφαλληνιακού ελάτου», οι όμορφες και καθαρές αμμουδιές, οι κοιλάδες με την πυκνή βλάστηση, οι λίμνες και τα φαντασμαγορικά σπήλαια καθώς και περιοχές με γυμνούς βράχους εναλλάσσουν τις εικόνες τους και προσφέρουν μια γοητευτική ποικιλία. Ωστόσο, τα λιγοστά στοιχεία της αρχιτεκτονικής άηλων εποχών που έχουν διασωθεί χάνονται μέσα στα απρόσωπα μοντέρνα κτίρια. Επίσης, ελάχιστα έθιμα έχουν διατηρηθεί από την παλιά παράδοση. Ακόμα και τα πανηγύρια, όπως του Αγίου Γεράσιμου, δεν έχουν πια την αίγλη και τον αυθορμητισμό του παρελθόντος. Οι κάτοικοι ασχολούνται τώρα με τουριστικά επαγγέλματα, ενώ λίγοι έχουν παραμείνει στις αγροτικές εργασίες, λίγοι εξακολουθούν την ψαράδικη ζωή και ακόμα πιο λίγοι υπηρετούν την κτηνοτροφία. Ο περισσότεροι Κεφαλονίτες έχουν προσαρμοστεί στις νέες συνθήκες που επιβάλλει το τουριστικό ρεύμα. Έτσι, στη θέση των παλιών καφενείων έχουν διαμορφωθεί τελευταίου τύπου καφετέριες και μπαρ. Επίσης, τα ξενοδοχεία πληθαίνουν, μεγαλώνουν και εξοπλίζονται όσο γίνεται πιο μοντέρνα. Ευτυχώς αυτό που μένει αναλλοίωτο είναι ο χαρακτήρας των Κεφαλονιτών, με την ευθυμία, την εξυπνάδα, την εφευρετικότητα και τη διάθεσή τους για πειράγματα και αστεία.

β. Ο Μυστράς

Πρόσφατα επισκέφτηκα τον Μυστρά και μπορώ να σας πω ότι είναι από τους πιο εντυπωσιακούς τόπους της Ελλάδας. Είναι χτισμένος σε έναν πανύψηλο λόφο λίγο πιο πέρα από τη Σπάρτη και σε εκείνη την ερη-

μιά είδα με θλίψη και απογοήτευση ό,τι έχει απομείνει από μian αρχοντική πόλη, που κάποτε έσφουζε από ζωή: μισογκρεμισμένα μοναστήρια, μικροσκοπικές εκκλησίες με ετοιμόρροπα καμπαναριά, ερειπωμένες κατοικίες βασιλιάδων του μεσαίωνα. Και όλη αυτά τα χορταριασμένα χαλάσματα τα είδα να προβάλλουν στη σχεδόν κατακόρυφη πλαγιά του λόφου, το ένα πάνω από το άλλο, ανάμεσα σε βάλτους, σε αγριόχορτα και σε δέντρα, και να αποκαλύπτουν μια πόλη-φάντασμα, που αγριεύεσαι όταν τη βλέπεις. Οι εκκλησίες, ωστόσο, που διατηρούνται σε καλύτερη κατάσταση, είναι διακοσμημένες με εξαιρετικές τοιχογραφίες και μπορεί κανείς να θαυμάσει ό,τι σώζεται από αυτές. Εδώ με εντυπωσίασε μια τοιχογραφία με την Κοίμηση της Θεοτόκου στη Μονή της Περιβλήπτου, που περιλάμβανε και σκηνές από τη ζωή της Παναγίας. Στη συνέχεια ακολουθήσα ένα από τα ανηφορικά και στριφτά δρομάκια, που περνούν ανάμεσα στις εκκλησίες και στα άλλα κτίσματα, για να ανεβώ στην κορυφή του λόφου, όπου βρισκόταν το κάστρο. Όμως με απογοήτευση έβλεπα σε όλη τη διαδρομή τα «ίχνη» που είχαν αφήσει οι προηγούμενοι επισκέπτες: σκουπίδια, αποφάγια, αποτσίγαρα πεταμένα εδώ και εκεί. Καθώς πλησίαζα στην κορυφή, σκεφτόμουν πόσο απολίτιστοι είμαστε και πόσο δεν ξέρουμε να σεβόμαστε κάποιους χώρους.

5 Τα αξιοθέατα της Καλαμάτας

ΣΧΟΛΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ, σελ. 25: Ένας επισκέπτης-φιλοξενούμενος έρχεται στο σπίτι σας ή στην πόλη σας. Σας ζητά να του παρουσιάσετε με απλό και σαφή τρόπο τα πιο ενδιαφέροντα σημεία της περιοχής σας, για να τα επισκεφτεί στον λίγο χρόνο που διαθέτει (τεχνική της αιτιολόγησης).

Για να γνωρίσεις την Καλαμάτα, πρέπει να ξεκινήσεις από το Κάστρο της. Πρέπει να το επισκεφτείς, γιατί κρύβει μέσα του όλο το ταραγμένο παρελθόν της πόλης, στην οποία Βυζαντινοί, Σλάβοι, Φράγκοι, Τούρκοι και Ενετοί άφησαν τα ίχνη τους. Στα πόδια του Κάστρου απλώνεται το ιστορικό κέντρο. Αξίζει να περπατήσεις στα στενά σοκάκια, να περάσεις ανάμεσα σε παλιές εκκλησίες και να καταλήξεις στον Άγιο Κωνσταντίνο, για να δεις τα βυζαντινά κεραμικά στην ασίδα και τα πώρινα βενετσιάνικα πλαίσια στις πόρτες και στα παράθυρα. Ενδιαφέρον επίσης παρουσιάζει το Μπενάκειο Αρχαιολογικό Μουσείο με τα σπάνια ευρήμα-

τα, καθώς και η Δημοτική Πινακοθήκη, όπου υπάρχουν έργα Ελλήνων ζωγράφων, οι οποίοι τα δώρισαν στην πόλη μετά τους σεισμούς. Επιβάλλεται τέλος να πας στα Παπλωματάδικα, γιατί είναι το πιο ζωντανό τμήμα του ιστορικού κέντρου, με τους πλακοστρωμένους πεζόδρομους, τα παραδοσιακά μαγαζάκια αηλιά και τα ουζερί και τα μπαράκια.

6 Ταξίδια με διαφορετικά μεταφορικά μέσα

ΣΧΟΛΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ, σελ. 25: *Χωριστείτε σε δύο ομάδες. Κάθε μέλος της πρώτης να γράψει μία παράγραφο με την τεχνική της σύγκρισης-αντίθεσης για τα ταξίδια με δύο διαφορετικά μέσα (π.χ. οδικά ταξίδια – αεροπορικά ταξίδια). Κάθε μέλος της δεύτερης ομάδας να γράψει μία παράγραφο με την τεχνική της αιτιολόγησης, εξηγώντας γιατί προτιμά ταξίδια με ένα συγκεκριμένο μεταφορικό μέσο. Όλοι θα πρέπει να χρησιμοποιήσουν τις λέξεις της αντίστοιχης στήλης της άσκησης 1 από το λεξιλόγιο.*

α. Οδικά ταξίδια – Αεροπορικά ταξίδια

(Τεχνική σύγκρισης και αντίθεσης)

Όποιος επιλέγει να ταξιδέψει οδικώς, είτε με μέσο μαζικής μεταφοράς είτε με ιδιωτικό αυτοκίνητο, αντί να χρησιμοποιήσει το αεροπλάνο, ξέρει σίγουρα ότι θα χρειαστεί πολλές ώρες για να φτάσει στον προορισμό του, ενώ το αεροπλάνο είναι αδιαμφισβήτητα το πιο γρήγορο μέσο συγκοινωνίας. Αυτό βέβαια ισχύει στην περίπτωση που υπάρχει άμεση πρόσβαση στο αεροδρόμιο, γιατί λίγες είναι οι πόλεις που έχουν αεροδρόμια. Όμως το αεροπλάνο δεν είναι μόνο τα ταχύτερο μεταφορικό μέσο, αηλιά και το πιο άνετο: κάθεσαι αναπαυτικά στη θέση σου, ακούς τον πιλότο να εύχεται καλό ταξίδι, δέχεσαι τις φροντίδες των αεροσυνοδών, απολαμβάνεις τον καφέ ή το φαγητό σου και όταν το αεροπλάνο προσγειωθεί και αποβιβαστεί, δε νιώθεις σχεδόν καθόλου κουρασμένος. Αντίθετα, τα οδικά ταξίδια όχι μόνο δεν έχουν την πολυτέλεια των αεροπορικών, αηλιά είναι κουραστικά, γιατί, είτε οδηγείς είτε όχι, αντιμετωπίζεις τη μεγάλη κίνηση, την εκνευριστική συμπεριφορά των άλλων οδηγών, τους κοφτιαγμένους δρόμους κ.ά. Βέβαια στο οδικό ταξίδι μπορείς να απολαύσεις τη διαδρομή, να σταματήσεις όπου θέλεις, αν ταξιδεύεις ιδιωτικά, ή όπου έχει προγραμματίσει ο οδηγός, αν ταξιδεύεις με λεωφορείο, και να

κινηθείς, να ξεμουδιάσεις, ενώ στο αεροπλάνο είσαι σχεδόν υποχρεωμένος να παραμένεις στη θέση σου ως το τέλος του ταξιδιού. Επίσης, όταν ταξιδεύεις οδικώς, μπορείς να πάρεις μαζί σου όσες αποσκευές θέλεις, ενώ στο αεροπλάνο υπάρχει όριο βάρους. Τέλος, μια σημαντική διαφορά ανάμεσα στις επιλογές οδικό ή αεροπορικό ταξίδι, έχει να κάνει με το κόστος του: τα αεροπορικά ταξίδια είναι πολύ πιο ακριβά.

β. Γιατί προτιμώ να ταξιδεύω με τρένο

(Τεχνική της αιτιολόγησης)

Από όλα τα μέσα συγκοινωνίας αυτό που προτιμώ είναι το τρένο. Πρώτα πρώτα μου αρέσουν οι σταθμοί των τρένων, με τον κόσμο να πηγαinoέρχεται στην αποβάθρα, τα τρένα να διασταυρώνονται και να σταματούν για να αποβιβαστούν και να επιβιβαστούν επιβάτες, με τον υπεύθυνο να σφυρίζει και να δίνει το σήμα της αναχώρησης. Μόλις μπω στο τρένο, κάθομαι στη θέση μου (πάντα επιλέγω παράθυρο) και αρχίζω από την πρώτη στιγμή να απολαμβάνω το ταξίδι: βλέπω τα τοπία που εναλλάσσονται, τα χωριά και τις πόλεις που προσπερνάμε και στους σταθμούς, όπου σταματάμε, τους αποχαιρετισμούς και τα καλωσορίσματα. Αλλά και για έναν άλλο λόγο μου αρέσουν τα τρένα: μπορείς να σηκωθείς από τη θέση σου όποτε θέλεις, να πας στο μπαρ ή στο εστιατόριο, ακόμα και να κυκλοφορήσεις στα άλλα βαγόνια. Τέλος, θεωρώ το τρένο ένα πολύ ασφαλές μέσο συγκοινωνίας, γιατί λίγες φορές έχω ακούσει για τρένα που εκτροχιάζονται και γιατί οι μηχανοδηγοί είναι απερίσπαστοι στην οδήγησή τους, αφού δεν έχουν να ασχοληθούν με τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν όσοι οδηγούν στους μεγάλους δρόμους.

7 Αξίζει να επισκεφτείτε τα Γιάννενα

ΣΧΟΛΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ, σελ. 25: Ακολουθώντας το παράδειγμα του κειμένου 4: «10 ακόμα λόγους για να γευτείτε την εκλεπτυσμένη ομορφιά της Αστυπάλαιας», γράψτε κι εσείς μια διαφημιστική φλεζάντα-κάρτα με 7 λόγους για τους οποίους αξίζει να επισκεφτεί κανείς τον τόπο σας.

Αξίζει να επισκεφτείτε τα Γιάννενα για τους ακόλουθους λόγους:

1. Για να περπατήσετε μέσα στο κάστρο και να δείτε την παλιά πόλη.

2. Για να επισκεφτείτε το εντυπωσιακό μουσείο με τα κέρνα ομοιώματα, το μουσείο Βρέλληη.
3. Για να αγοράσετε χειροποίητα ασημικά (κοσμήματα και άλλα αντικείμενα).
4. Για να επισκεφτείτε το νησάκι της Κυρα-Φροσύνης και το μικρό μουσείο του.
5. Για να κάνετε μια εκδρομή στα περίφημα Ζαγοροχώρια, τουλάχιστο στα κοντινά.
6. Για να δοκιμάσετε την ντόπια κουζίνα και τα περίφημα γιαννιώτικα γλυκά.
7. Για να επισκεφτείτε το Μέτσοβο, να περιπλανηθείτε στα γραφικά δρομάκια του, να θαυμάσετε την ομορφιά του και να φάτε κοντοσουβλή.

8 Πρόσκληση για επίσκεψη στον τόπο μας

ΣΧΟΛΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ, σελ. 25: *Ψάχνοντας στο διαδίκτυο ανακαλύψατε πολλές διευθύνσεις σχολείων ή φορέων στα οποία προβάλλεται με απλό και αισθητικά σύγχρονο τρόπο η περιοχή τους ή η πόλη τους. Σ' ένα κείμενο-πρόσκληση τριών παραγράφων, το οποίο απευθύνεται στους μαθητές ενός Γυμνασίου μιας άλλης περιοχής της χώρας, καλέστε τους να επισκεφτούν την περιοχή σας.*

- Η πρόσκληση γίνεται για την ίδια πόλη με τρία κείμενα, τα οποία όμως είναι δομημένα με διαφορετικό τρόπο το καθένα:

α. Παράγραφος με παραδείγματα

Αγαπητοί φίλοι,

Η Καστοριά είναι μία από τις ομορφότερες πόλεις της Ελλάδας και έχει πλούσια ιστορία. Σύμφωνα με τον Ρωμαίο ιστορικό Λίβιο, στη θέση που είναι σήμερα η Καστοριά υπήρχε τον 5ο αιώνα π.Χ. η πόλη Κέλιτρον, ενώ τον 6ο αιώνα μ.Χ. ο Προκόπιος αναφέρει για πρώτη φορά το όνομα Καστοριά ως επωνυμία της λίμνης και την πολιτεία ως Διοκλήτιανούπολη, που καταστράφηκε από τους βαρβάρους, αλλά ξαναχτίστηκε από την αρχή. Το 550 μ.Χ. ο Ιουστινιανός μετέτρεψε την πόλη σε ισχυρότατο φρούριο και τη μετονόμασε σε Ιουστινιανούπολη. Με την πτώση του Βυζαντίου

την κατέλαβαν οι Τούρκοι, από τους οποίους απελευθερώθηκε το 1912. Όσο για την ονομασία Καστοριά, υπάρχουν πολλές εκδοχές. Είτε από το βουλγαρικό Kostur που σημαίνει κάστρο είτε από την ύπαρξη καστόρων πολύ παλιά είτε από τη λατρεία του κάστορα. Πάντως ίσαμε σήμερα τίποτα δεν έχει αποδειχτεί.

β. *Παράγραφος με σύγκριση – αντίθεση*

Αγαπητοί φίλοι,

Η σημερινή Καστοριά είναι μια μοντέρνα και ζωντανή πόλη, με σημαντική εμπορική δραστηριότητα, με σύγχρονες πολυκατοικίες, και πολυτελή καταστήματα και εντυπωσιακά καφέ-μπαρ. Ωστόσο έχει κρατήσει τη φυσιογνωμία της και την παραδοσιακή της αρχιτεκτονική. Στον ιδιαίτερο αυτό χαρακτήρα συμβάλλουν τα 140 περίπου αρχοντικά του 16ου, 17ου και 18ου αιώνα που υπάρχουν στην πόλη. Δυστυχώς όμως κάποια είναι σχεδόν ερείπια, που, αν πέσουν, θα χαθούν αρχιτεκτονικά αριστουργήματα, φτιαγμένα από πέτρα και ξύλο. Εκτός από τα αρχοντικά την πόλη την κοσμούν 65 βυζαντινές εκκλησίες και γραφικά καλητερίμια. Αλλά εκεί που νομίζεις ότι είσαι σε μια γραφική πόλη, με ελληνικό χαρακτήρα, βλέπεις άπειρες βιοτεχνίες και οικοτεχνίες γουναρικών με τις επίσης άπειρες επιγραφές σε κυριλλικό αλφάβητο – καθόλου περίεργο, αφού τα τελευταία χρόνια οι καλύτεροι πελάτες των Καστοριανών γουναράδων είναι Ρώσοι.

γ. *Παράγραφος με αιτιολόγηση*

Αγαπητοί φίλοι,

Η πόλη με τη λίμνη της είναι πραγματικά μαγευτική. Επειδή η Καστοριά είναι χτισμένη στο «λхайμό» της χερσονήσου που εισχωρεί στη λίμνη Ορεσιάδα, υπάρχουν δύο παραλίες: η βόρεια και η νότια. Από τη νότια παραλία υπάρχει παραλιακός δρόμος σκεπασμένος από γέρικα πλάτανια, που κάνει τον γύρο της χερσονήσου και καταλήγει στη βόρεια παραλία. Είναι μια βόλτα που πρέπει να την κάνετε πεζοί ή με το αυτοκίνητο. Στο μέσα μέρος της νότιας παραλίας υπάρχει η λιθόστρωτη πλατεία του Ντοητσό. Πρέπει να την επισκεφτείτε, όχι μόνο γιατί είναι το κέντρο του περίφημου Καστοριανού καρναβαλιού, αλλά γιατί εκεί θα δείτε αρκετά παλιά αρχοντικά, δύο από τα οποία, του Νατζή και του Εμμανουήλ,

είναι επισκέψιμα. Στολίδι της πόλης είναι και το αρχοντικό Αη. Βέργουλα, που έχει αναπαλαιωθεί και λειτουργεί ως ξενώνας, εστιατόριο και καφετέρια. Αξίζει τέλος να επισκεφτείτε τη Μονή της Παναγίας της Μαυριώτισσας, που βρίσκεται σχεδόν στο ακρωτήριο της χερσονήσου, για να δείτε τις τοιχογραφίες και να θαυμάσετε το αναπαλαιωμένο αρχοντικό που ανήκει στη μονή και βρίσκεται ακριβώς πλάι.

Πιστεύουμε να σας πείσαμε ότι αξίζει να κάνετε μια εκδρομή στην Καστοριά.

9 Ανεβαίνοντας με μια συντροφιά στον Όλυμπο

Μια ομάδα από ερασιτέχνες ορειβάτες συγκεντρωθήκαμε την προηγούμενη Κυριακή, για να επιχειρήσουμε μian ανάβαση στον Όλυμπο. Ξεκινήσαμε πολύ πρωί από το Λιτόχωρο, που το αφήσαμε πίσω μας, αρχίζοντας την ανάβαση μέσα σε μια κληρίδα μοναδική: δάση από πανύψηλα πλατύφυλλα ή κωνοφόρα δέντρα, αειθαλείς θάμνους, σπάνια βότανα και λουλούδια. Κάθε τόσο σταματούσαμε για ξεκούραση και, καθώς ρίχναμε κάτω τη ματιά μας, νιώθαμε ότι βρισκόμασταν όλο και πιο ψηλά. Μπροστά μας ορθωνόταν το βουνό, δυνατό και αγέρωχο, ενώ δεξιά και αριστερά φουντωμένες πλαγιές και χαράδρες, βαθιές, με χιόνια στα χαμηλά τους. Μόλις φτάναμε στη μια κορφή, διαπιστώναμε πως μας περίμενε κι άλλη και ύστερα άλλη. Επιτέλους, αργά το απόγευμα φτάσαμε στο καταφύγιο, ένα κατάλυμα χτισμένο μέσα στο βουνό, όπου περάσαμε τη νύχτα μας. Την άλλη μέρα η ανάβαση συνεχίστηκε πάνω σε πλαγιές με ελάχιστη βλάστηση, ύστερα πάνω σε επικίνδυνα βράχια, για να φτάσουμε στο πιο ψηλό σημείο της Ελλάδας, στην κορυφή του Μύτικα. Εκεί, ακουμπώντας τον ουρανό, νιώσαμε κατακτητές και φωτογραφηθήκαμε καμαρωτοί, αγκαλιάζοντας τη μεταλλική ελληνική σημαία, που ήταν μπηγμένη στον βράχο.

10 Εντυπώσεις από ένα αεροπορικό ταξίδι

Αγαπημέne μου φίλε Γρηγόρη,

Μου είχες πει ότι πρόκειται να ταξιδέψεις στην Κέρκυρα με αεροπλάνο και νιώθεις γι' αυτό κάποιο φόβο. Μάθε λοιπόν ότι αυτή τη στιγμή βρίσκομαι στη Ρόδο, όπου ήρθα ξαφνικά πριν από δύο μέρες κι έτσι εγώ ήμουν αυτός που πρώτος ταξίδεψα με αεροπλάνο και σου γράφω με λίγα λόγια τις εμπειρίες μου, για να ξέρεις τι θα αντιμετωπίσεις.

Είναι αλήθεια ότι πηγαίνοντας για το αεροδρόμιο ένιωθα ένα σφίξιμο και, όταν μπήκαμε στην τεράστια αίθουσα αναμονής, προσπαθούσα να απομακρύνω τους φόβους μου, άλλοτε χαζεύοντας στα μικρά καταστήματα με τα τουριστικά είδη και άλλοτε παρακολουθώντας τον ηλεκτρονικό πίνακα με το πρόγραμμα των αναχωρήσεων και των αφίξεων. Όταν άκουσα την αναγγελία της δικής μου πτήσης, ένιωσα ένα ελαφρό ξάφνιασμα· μηχανικά ακολούθησα τους άλλους επιβάτες για τον έλεγχο και στη συνέχεια για την πίστα του αεροδρομίου. Εκεί ήταν που με έλυσε κρύος ιδρώτας: πανικοβλήθηκα τόσο μπροστά στον τεράστιο όγκο του αεροπλάνου, που για μια στιγμή μετάνιωσα· αηλιά ήταν ήδη αργά. Έτσι, βρέθηκα στη θέση μου χωρίς καλή καλή να το καταλάβω. Όμως, όταν έκλεισε η πόρτα και μια φωνή μας καλωσόρισε και μας ευχήθηκε «καλό ταξίδι», ένιωσα κάποιαν ανακούφιση.

Σε λίγο το αεροπλάνο άρχισε να τρέχει στον διάδρομο και μαλακά μαλακά αποκοιλήθηκε από τη γη. Τότε ένιωσα μέσα μου κάτι παράξενο: σαν να ήμουν πουλί, σαν να απελευθερώθηκα από τη γη και ζούσα σε άλλους κόσμους. Όταν σηκωθήκαμε ψηλά, κοίταξα από το παράθυρο και θαύμασα: ένα καταπληκτικό χαλί με πολλή χρώματα και σχήματα απλωνόταν χαμηλά, αηλιά σύντομα το μόνο που έβλεπα ήταν σύννεφα, ύστερα η θάλασσα και κάπου κάπου βράχια «πεταμένα» μέσα στην απεραντοσύνη της: ήταν τα νησιά του Αιγαίου. Για αρκετή ώρα είχα αφαιρεθεί απολαμβάνοντας το ταξίδι, ώσπου έφτασε η ώρα της προσγείωσης, όπως μας ανακοίνωσε η αεροσυνοδός. Δέσαμε λοιπόν τις ζώνες μας, και τη στιγμή που το αεροπλάνο ακούμπησε στο έδαφος ένιωσα ένα ελαφρό τράνταγμα και ταυτόχρονα τη σιγουριά που σου δίνει η επαφή με τη γη.

Αυτές είναι με λίγα λόγια οι εμπειρίες μου (όταν συναντηθούμε μετά τις διακοπές, θα σου τα πω από κοντά με περισσότερες λεπτομέρειες). Όπως βλέπεις λοιπόν, δεν έχεις να φοβηθείς τίποτε. Αντίθετα, έχεις να κερδίσεις πολλά, που θα σου μείνουν αξέχαστα.

Με αγάπη
Ο φίλος σου Τάκης

11 Μια ξενάγηση

Αγαπητοί φίλοι, είμαι ο ξεναγός σας. Βρισκόμαστε στον αρχαιολογικό χώρο της Πέλλας, της αρχαίας πρωτεύουσας του Μακεδονικού κράτους. Μπροστά μας έχουμε τα ερείπια ενός κτιρίου που χτίστηκε γύρω στο 300 π.Χ., για να στεγάσει κρατικές υπηρεσίες. Γύρω του βλέπετε δρόμους που

τέμνουν ο ένας τον άλλο σε ορθή γωνία. Φαίνεται λοιπόν ότι η Πέληλα ήταν μια πόλη χτισμένη σύμφωνα με το ιπποδάμειο σχέδιο. Σας θυμίζω ότι ο Ιππόδαμος, ένας αρχιτέκτονας από τη Μίλητο, ήταν ο πρώτος που επινόησε τον 5ο αιώνα π.Χ. αυτό το σχέδιο πόλης σε οικοδομικά τετράγωνα. Το κεντρικό μέρος του κτιρίου περιλαμβάνει μια μεγάλη αυλή πλαισιωμένη με στοές, από τις οποίες σώζονται πολλοί κίονες, που έχουν αναστηλωθεί. Ας περάσουμε τώρα στο αριστερό μέρος του δρόμου, όπου βρήπουμε και άλλα ερείπια: ένα ελληνιστικό σπίτι, μια μικρή θόλο, διακοσμημένη με μωσαϊκά, και ένα κτίριο με κυκλικό σχήμα. Τώρα ας πάμε στο μουσείο, για να δούμε τα δάπεδα από μωσαϊκό και τα πολύχρωμα ψηφιδωτά της ελληνιστικής εποχής.

12 Εντυπώσεις από ημερήσια εκδρομή

Πριν από πέντε μέρες το σχολείο μας πραγματοποίησε την ετήσια ημερήσια εκπαιδευτική του εκδρομή, που έγινε φέτος στην Έδεσσα.

Προορισμός μας ήταν φυσικά οι καταρράχτες της, που αποτελούν μοναδικό φαινόμενο και προσφέρουν ένα θέαμα καταπληκτικό. Τους βρήπαμε από μακριά, καθώς ανηφορίζαμε από τον κάμπο προς το ύψωμα όπου είναι χτισμένη η πόλη και αυτό που ξεχώριζε ήταν λευκές λουρίδες κατακόρυφες μέσα σε ένα καταπράσινο φόντο. Στο τέλος της απότομης ανάβασης βρεθήκαμε εκεί όπου τα νερά σε μικρά ποταμάκια καταφορίζουν με μεγάλη ορμή από τα σπήλαινα του απέναντι βουνού, για να πέσουν στο κενό. Ανάμεσα στα ποταμάκια τεράστια δέντρα αιώνες τώρα παρακολουθούν τη ροή και ακούν το βουητό του νερού. Στη συνέχεια, περνώντας από γραφικά γεφυράκια, κατεβήκαμε τα σκαλοπάτια στο πλάι του μεγάλου καταρράχτη, ενώ νιώθαμε την υγρασία στο πρόσωπο και το βουητό του να μας ξεκουφαίνει. Και στη βάση του καταρράχτη, από ένα μικρό πλάτωμα που βρίσκεται απέναντί του, απολαύσαμε το μεγαλείο της φύσης: τεράστιους όγκους από νερά να πέφτουν ασταμάτητα από ψηλά, αφρίζοντας και με εκκωφαντικό θόρυβο, καθώς οι ακτίνες του ήλιου σχημάτιζαν ένα μικρό πολύχρωμο ουράνιο τόξο στις άπειρες μικρές σταγόνες που σκορπίζονταν γύρω. Ένα άγριο μεγαλείο. Και όταν φύγαμε, για πολλή ώρα είχα μέσα στα αυτιά μου το φοβερό εκείνο βουητό του καταρράχτη.

Αυτές ήταν οι πρωτόγνωρες εμπειρίες από εκείνη την εκδρομή. Όλα τα άλλα (η μουσική και το κέφι στο πούλημαν, οι μικρές στάσεις, τα σουβενίρ, οι παρέες) ήταν τα συνηθισμένα των εκδρομών.

[Παράγραφοι και εκθέσεις που συνοδεύονται από διάγραμμα]

13 Για ποιους λόγους έρχονται στην Ελλάδα οι ξένοι τουρίστες

- α. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ
- β. ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ:
- κλίμα
  - θάλασσα
  - μνημεία – μουσεία
  - ελεύθερη ζωή

Η Ελλάδα είναι μια χώρα που προσελκύει πολλούς ξένους τουρίστες. Πρώτα πρώτα, έχει ήπιο κλίμα, ο ήλιος της λάμπει στον καθαρό ουρανό και οι Ευρωπαίοι του Βορρά, που ζουν χειμώνα καλοκαίρι μέσα στις βροχές και κάτω από μόνιμα σκυθρωπό ουρανό, βρίσκουν εδώ ό,τι τους λείπει. Ύστερα, είναι οι ακρογιαλιές της και οι καθαρές θάλασσες, οι ζεστές αμμουδιές και τα νησιά, που προσφέρουν φυσική ζωή. Από την άλλη μεριά, η χώρα μας διαθέτει έναν αρχαιοθολογικό θησαυρό ανεκτίμητο και μ' αυτόν προκαλεί τους ανθρώπους που έχουν σχετικά ενδιαφέροντα και θέλουν να γνωρίσουν από κοντά την ιστορία μας. Δεν είναι τυχαίο λοιπόν ότι αυτοί οι χώροι με τα αρχαία μνημεία συγκεντρώνουν τις περισσότερες προτιμήσεις, ενώ τα μουσεία της χώρας μας γεμίζουν τους ζεστούς κυρίως μήνες από πλήθη τουριστών. Πέρα από αυτά, στην Ελλάδα οι ξένοι ξεφεύγουν από τον τυποποιημένο τρόπο ζωής με τον οποίο ζουν στη χώρα τους και χαίρονται τη ζωή της νύχτας διασκεδάζοντας συχνά ως το πρωί.

14 Επίσκεψη στο σπήλαιο του Διρού

- α. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ
- β. ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ
- γενική εικόνα
  - η περιήγηση με τη βάρκα

Η επίσκεψη στο σπήλαιο του Διρού με τη μικρή αλλιά βαθιά του λίμνη ήταν μια τρομακτική εμπειρία. Μόλις μπήκαμε στις βάρκες, ένας υπόγειος υγρός κόσμος ανοίχτηκε μπροστά μας, ενώ οι σταλακτίτες και οι σταλαγμίτες έκαναν τον χώρο να μοιάζει με ναό. Εδώ κι εκεί μικρότερες σπηλιές με πολλές στοές, απροσπέλαστες και ανεξερεύνητες οι περισσότερες, έδιναν την εντύπωση λαβύρινθου, καθώς χάνονταν στο βάθος. Από την κορυφή πάλη της κεντρικής σπηλιάς κρέμονταν σταλακτίτες σε πολλή παράξενα σχήματα και χρώματα και ο βαρκάρης μάς εξήγησε πως αυτή την υπόγεια ομορφιά τη δημιούργησε το νερό που πέφτει εδώ και εκατομμύρια χρόνια σταγόνα σταγόνα και

- οι σπηλαιολόγοι που ερευνούν
- συναισθήματα

γ. ΚΑΤΑΚΛΕΙΔΑ

παρασέρνει σκληρές ουσίες από τα πετρώματα. Τώρα η βάρκα μας περνούσε ανάμεσα από στενά σημεία της διαδρομής και συχνά χρειαζόταν να σκύβουμε ή να γέρνουμε δεξιά και αριστερά. Δυνατοί προβολείς φώτιζαν τον χώρο, ενώ το κρύο και η υγρασία μάς τρυπούσαν τα κόκαλα. Λίγο πιο πέρα δύο σπηλαιολόγοι με στολές δύτη εξερευνούσαν ένα τμήμα της σπηλιάς στο βάθος και ελίσσονταν προσεκτικά ανάμεσα στους σταλακτίτες. Όταν φτάσαμε στο πιο βαθύ σημείο της λίμνης, τα χρειάστηκα· γιατί τα νερά ήταν κρύα και σκοτεινά, ο αέρας υγρός και η οροφή σχεδόν πάνω από τα κεφάλια μας. Τότε πανικοβλήθηκα, με έπιασε «κλειστοφοβία» και με κυρίεψε μια διάθεση για φυγή. Ευτυχώς όμως που η βάρκα μας εκείνη τη στιγμή πήρε τον δρόμο της επιστροφής, έχοντας ολοκληρώσει την περιήγηση στο σπήλαιο. *Έξω, κάτω από τον ήλιο και μέσα στο φως, ξαναβρήκα τον εαυτό μου.*

15 Το Πήλιο

- α. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ
- β. ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ:
  - ανάβαση – περιγραφή τοπίου

- τα χωριά

Η εκδρομή στο Πήλιο με έκανε να νιώσω από πολύ κοντά την ομορφιά και την αγριότητα της φύσης· γιατί το τοπίο εκεί πάνω άλλοτε είναι ήμερο και άλλοτε φοβερό και απειλητικό. Η ανάβαση γίνεται με δρόμους ελικοειδείς, που συχνά είναι σκαμμένοι στις πλαγιές των βράχων και σε οδηγούν στο βασίλειο της φύσης, σε έναν απέραντο κήπο, ο οποίος αλλού είναι καλλιεργημένος και αλλού σε άγρια κατάσταση. Έτσι, περάσαμε ανάμεσα από θαμνότοπους με σπάρτα, ρείκια και φτέρες, ανάμεσα από δάση με πεύκα ή από περιβόλια με ελιές, με καστανιές, με καρυδιές, με μηλιές και δε χορταίναμε να θαυμάζουμε την πλούσια και πολυποικίλη βλάστηση. Άλλοτε, πάλη, συναντούσαμε πηλατάνια και σταματούσαμε για λίγο στη δροσερή σκιά τους, δίπλα σε βρύσες ή σε ποταμάκια, απολαμβάνοντας τη θέα και τα δροσερά νερά. Περάσαμε επίσης μέσα από χωριά κρεμασμένα στις πλαγιές και πνιγμένα στη βλάστηση. Τα σπίτια ήταν χτισμένα με αμφιθεατρική διάταξη· τα κόκκινα κεραμίδια μέσα από τα πράσινα δέντρα· τα πηλιορείτικα

- η θέα από πιο ψηλά – συναισθήματα

αρχοντικά· οι ολιάνθιστοι κήποι στις αυλές: όλα αυτά δημιουργούσαν μια σύνθεση ομορφιάς και γραφικότητας. Το άγριο τοπίο που συναντούσαμε ανεβαίνοντας κάθε τόσο μας τρόμαζε, γιατί συχνά αντικρίζαμε με δέος βαθιές κοιλάδες, ανοιχτά φαράγγια, απόκρημνες χαράδρες και απύθμενους γκρεμούς. Και, όταν φτάσαμε στο πιο ψηλό σημείο, θαυμάσαμε την καταπληκτική θέα: στα πόδια μας ο κατήφορος του βουνού και στο βάθος σμαραγδένιοι ορμίσκοι, σε έναν τέλειο συνδυασμό βουνού και θάλασσας. *Αυτός ο τόπος λοιπόν συγκεντρώνει το μεγαλείο του βουνού, το όργιο της βλάστησης και την ομορφιά της θάλασσας.*

γ. ΚΑΤΑΚΛΕΙΔΑ

16 Μια γενική εικόνα της Κρήτης

- α. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ
β. ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ:
• στα Χανιά

Η πρόσφατη περιοδεία που έκανα στην Κρήτη μου έδωσε τη γενική εικόνα του νησιού. Ξεκινήσαμε από τα Χανιά, μια πόλη με κάποιο βενετσιάνικο χρώμα, που το βλέπει κανείς στα τείχη και σε όσα σπίτια είναι πολύ παλιά. Αποθαύσαμε για λίγο το γραφικό λιμάνι και μετά ανηφορίσαμε για ένα τιμητικό προσκύνημα στον τάφο του Βενιζέλου. Από εκεί ψηλά θαυμάσαμε την πανοραμική άποψη της πόλης και αναχωρήσαμε για τον Ομαλό. Περνώντας ανάμεσα από πορτοκαλιές και λεμονιές φτάσαμε στο μικρό και ωραίο αυτό οροπέδιο και από εκεί πήγαμε στο φαράγγι της Σαμαριάς, που είδαμε μόνο την αρχή του – για να το διασχίσεις χρειάζονται ώρες πολλές. Σειρά είχε τώρα το Αρκάδι, ένα μοναστήρι-σύμβολο της κρητικής αντίστασης κατά των Τούρκων. Και μετά το προσκύνημα στον ιερό χώρο κατηφορίσαμε για το Ηράκλειο, τη μεγαλύτερη πόλη της Κρήτης, που τη χρησιμοποιήσαμε ως ορμητήριο για μικρές εκδρομές στις γύρω περιοχές. Η Κνωσός και η Φαιστός μας έφεραν σε επαφή με τον αρχαίο μινωικό πολιτισμό, ενώ με την επίσκεψή μας στα Ανώγεια ήρθαμε κοντά στο πατροπαράδοτο χρώμα της σημερινής Κρήτης. Τελευταίος μας σταθμός στάθηκε ο Άγιος Νικόλαος, το πιο χαριτωμένο λιμάνι της Κρήτης, σε έναν από τους ωραιότερους όρμους της Ελλάδας. Εδώ μείναμε σε ένα πολυτελές ξενοδοχείο και

- Ομαλός – το φαράγγι
- Αρκάδι
- Ηράκλειο κτλ.
- Άγιος Νικόλαος κτλ.

γ. ΚΑΤΑΚΛΕΙΔΑ

ζήσαμε και την κοσμοπολίτικη ατμόσφαιρα του νησιού. Από εκεί δεν παραλείψαμε να επισκεφτούμε το Βάι, τον καταπράσινο γραφικό ορμίσκο με το μοναδικό φοινικόδασος. *Και στο τέλος αυτής της περιόδους έμεινα με την εντύπωση ότι η Κρήτη είναι ένα νησί το οποίο, πέρα από τις φυσικές ομορφιές του, παρουσιάζει έντονο ιστορικό και αρχαιολογικό ενδιαφέρον.*

17 Μια σύντομη γνωριμία με την Αθήνα

α. ΘΕΜΑΤΙΚΗ
ΠΕΡΙΟΔΟΣβ. ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ:
• Ακρόπολη

- Μουσείο
- Λυκαβηττός
- Πλάκα
- διασκέδαση

γ. (ΧΩΡΙΣ
ΚΑΤΑΚΛΕΙΔΑ)

Το καλοκαίρι που μας πέρασε φιλοξενήσαμε τον θείο μου με την οικογένειά του, που ήρθαν από την Αγγλία για ολιγοήμερες διακοπές στην Ελλάδα. Αναλάβαμε λοιπόν να τους ξεναγήσουμε, ξεκινώντας φυσικά από την πόλη μας, την Αθήνα. Την πρώτη κιόλας μέρα τους πήγαμε στον ιστορικό βράχο της Ακρόπολης, για να δουν από κοντά το πιο αξιόλογο συγκρότημα μνημείων που έδωσε ο αρχαίος πολιτισμός. Για πολλή ώρα τριγύριζαν ανάμεσα στα ερείπια φωτογραφίζοντας τα πάντα. Κυρίως όμως διάλεξαν τον Παρθενώνα, το αριστούργημα της ελληνικής αρχιτεκτονικής, ή τις Καρυάτιδες, τη μόνη ολόσωμη «ανθρώπινη» παρουσία μέσα στον μαρμάρινο κόσμο. Η γνωριμία τους με τον πολιτισμό της αρχαίας Αθήνας ολοκληρώθηκε το απόγευμα με την επίσκεψη στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο. Το βράδυ όμως το πρόγραμμα ήταν διαφορετικό. Ανεβήκαμε στον Λυκαβηττό, από όπου θαυμάσαμε τη νυχτερινή φωτισμένη Αθήνα, και από εκεί κατεβήκαμε στη γραφική Πλάκα. Αφού χαρήκαμε έναν ξένοιαστο περίπατο στα σοκάκια της, διαλέξαμε κάποιο μαγαζί με πλούσιο πρόγραμμα και διασκεδάσαμε με γνήσιο ελληνικό τρόπο ως αργά.

18 Μια περιήγηση στην Πελοπόννησο

α. ΘΕΜΑΤΙΚΗ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ
β. ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ:
• Μυκήνες

Στο πλαίσιο των εκπαιδευτικών εκδρομών του σχολείου, πραγματοποιήσαμε πρόσφατα μια περιήγηση στην Πελοπόννησο. Και αρχίσαμε από τις Μυκήνες, το κέ-

- ντρο της ηρωικής εποχής του Ελληνισμού. Τα μνημεία που είδαμε εκεί (η Πύλη των Λεόντων, ο Θησαυρός του Ατρέα και τα Κυκλώπεια Τείχη) συγκαταλέγονται στα αρχιτεκτονικά θαύματα του αρχαίου κόσμου. Ο επόμενος σταθμός μας ήταν η Επίδαυρος, όπου ξεναγηθήκαμε στα ερείπια του ιερού του Ασκληπιού, απολαμβάνοντας ταυτόχρονα και το θαυμάσιο φυσικό τοπίο. Λίγο πιο πέρα, στο θέατρο, μας περίμενε κάτι απροσδόκητο: γινόταν γενική πρόβα ενός αρχαίου έργου, που θα παιζόταν στο φεστιβάλ, και έτσι είχαμε την ευκαιρία να παρακολουθήσουμε για λίγο τους ηθοποιούς μένοντας έκπληκτοι με την τέλεια ακουστική του θεάτρου. Όμως το πρόγραμμα της ημέρας ήταν φορτωμένο και γι' αυτό συνεχίσαμε χωρίς καθυστέρηση το ταξίδι.
- **Επίδαυρος**
  - **Μονεμβασιά**
  - **Ολυμπία**
- γ. **ΚΑΤΑΚΛΕΙΔΑ**
- Περάσαμε από τη Μονεμβασιά, όπου βρίσκεται η σιωπηλή μεσαιωνική πολιτεία με τα λιθόστρωτα δρομάκια και τις βυζαντινές εκκλησίες, και καταλήξαμε στην Πύλο για διανυκτέρευση. Το μεσημέρι της επόμενης μέρας ήμασταν στην Ολυμπία. Εκεί θαυμάσαμε ανάμεσα στα άλλα τον περίφημο Ερμή του Πραξιτέλη, ένα από τα αριστουργήματα της αρχαίας ελληνικής τέχνης. *Τέλος, αφήσαμε την Ολυμπία χωρίς να την έχουμε χορτάσει, γιατί έπρεπε να βρισκόμαστε στην Αθήνα πριν νυχτώσει.*

19 Μια διήμερη εκδρομή στη Μακεδονία

- α. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ
- β. ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ:
- η Θεσ/νίκη

- **Επισκέψεις σε μνημεία – περίπατοι**

- **στο μουσείο**

Πριν από έναν μήνα κάναμε με την οικογένειά μου μια διήμερη εκδρομή στη Μακεδονία. Η γνωριμία με τη Βόρεια Ελλάδα ξεκίνησε από τη Θεσσαλονίκη, όπου μας καλωσόρισε ο Λευκός Πύργος. Εδώ βρισκόμαστε σε μια σύγχρονη μεγαλούπολη με πολλά μνημεία της ρωμαϊκής και της βυζαντινής εποχής. Επισκεφτήκαμε τον Άγιο Δημήτριο, την Αγια-Σοφιά και τον Άγιο Γεώργιο – Ροτόντα. Ανεβήκαμε επίσης στα κάστρα, περάσαμε από την «Πορτάρα» και περπατήσαμε στα στενά γραφικά δρομάκια της παλιάς πόλης. Όμως η πιο σημαντική επίσκεψή μας ήταν εκείνη στο αρχαιολογικό μουσείο, όπου ανάμεσα στα άλλα αρχαιολογικά ευρήματα θαυμάσαμε τη χρυσή λάρ-

- Πέλλα – Δίου

νακα με το έμβλημα των βασιλιάδων της Μακεδονίας, δηλαδή το αστέρι με τις δεκάξι ακτίνες. Φεύγοντας την άλλη μέρα για την Αθήνα περάσαμε από την αρχαία μακεδονική πρωτεύουσα, την Πέλλα, με τα αξιοθαύμαστα μωσαϊκά και τα άλλα μνημεία. Και αποχαιρετήσαμε τη Μακεδονία στο Δίου, το αρχαίο θρησκευτικό κέντρο των Μακεδόνων. Εδώ ήταν που θυσιάσε ο Μέγας Αλέξανδρος πριν από την ένδοξη εκείνη εκστρατεία στην Ανατολή.

20 Αναμνήσεις του παππού από το χωριό των παιδικών του χρόνων

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το πρωί της περασμένης Κυριακής ο παππούς μου με πήρε και πήγαμε με το αυτοκίνητο στο χωριό όπου γεννήθηκε και πέρασε τα παιδικά του χρόνια. Στο πατρικό του σπίτι κατοικεί τώρα η οικογένεια κάποιου εξαδέλφου του, που μας φιλοξένησε. Ο παππούς, από τη στιγμή που μπήκαμε στο χωριό ώσπου φύγαμε, κατά το σούρουπο, ζωντάνεψε με τον δικό του συναρπαστικό τρόπο όλα τα παιδικά του χρόνια, σε έναν χείμαρρο από περιγραφές και αφηγήσεις.

II. ΚΥΡΙΟ ΜΕΡΟΣ

1η παράγραφος

α. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

β. ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ:

- η κληματαριά
- ο φούρνος

Μόλις μπήκαμε στην αυλή, μεμιάς θυμήθηκε όλα όσα υπήρχαν παλιά εκεί. Σ' αυτό τον χώρο δέσποζε τότε μια μεγάλη κληματαριά, που χάριζε απλόχερα τη δροσιά της τα ζεστά απογεύματα του καλοκαιριού. Εκεί στην άκρη υπήρχε ο φούρνος· τότε οι γυναίκες ήξεραν να ζυμώνουν και να ψήνουν οι ίδιες το ψωμί, ενώ το αλεύρι προερχόταν βέβαια από σιτάρι που το θέριζαν οι γεωργοί στα δικά τους χωράφια· αυτό ήταν το γνήσιο, το πραγματικά χωριάτικο ψωμί. Στην άλλη άκρη, στο βάθος, ήταν το πηγάδι, όπου αντλούσαν με τον κουβά νερό, για να ποτίσουν τα λαχανικά, τα λουλούδια, τα ζώα του στάβλου και για να κάνουν μπάνιο – στη σκάφη. Όμως το πηγάδι λειτουργούσε και ως... ψυγείο, γιατί εκεί κρεμούσαν το καλοκαίρι μέσα σε ένα καλάθι ευπαθή φαγητά ή καρπούζια. Ωστόσο, η μεγάλη μαγεία της αυλής ήταν εκείνες οι καλοκαιριάτικες φεγγαρόλουστες βραδιές, που μαζευόταν όλη η οικογένεια πάνω στη χλόη· με τα τριζόνια να ακούγονται επίμονα από

- το πηγάδι

- τις νύχτες στην αυλή

το βάθος και το απαλό αεράκι να φέρνει λογής λογής μοσχοβολιές.

γ. (ΧΩΡΙΣ ΚΑΤΑΚΛΕΙΔΑ)

2η παράγραφος

- α. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ
β. ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ:
- το μαγειρείο

- το πλυσταριό

- το κελάρι

Γύρω στην αυλή υπήρχαν και άλλοι χώροι, που τους χρησιμοποιούσαν οι γυναίκες του σπιτιού. Ήταν το μαγειρείο, όπου παρασκευάζονταν τα φαγητά στη φουφού με τα ξύλα, η οποία, όταν προχώρησε ο πολιτισμός, αντικαταστάθηκε με την γκαζιέρα. Ο ίδιος χώρος χρσίσιμειυε και για πλυσταριό, τότε που τα απορρυπαντικά σε υγρά και σε σκόνες ήταν άγνωστα – υπήρχε μόνο το σαπούνι. Για ηλεκτρικές οικιακές συσκευές βέβαια ούτε λόγος, αφού ήταν άγνωστο το ηλεκτρικό. Παραπέρα βρισκόταν το κελάρι, η αποθήκη τροφίμων του σπιτιού. Εκεί διατηρούσαν μέσα σε μικρά πιθάρια ή σε άλλα δοχεία όσα ετοιμάζαν οι γυναίκες το καλοκαίρι για όλο τον χρόνο: από τις κυλοπίτες ως τα τυριά και τα ξεραμένα φρούτα.

γ. (ΧΩΡΙΣ ΚΑΤΑΚΛΕΙΔΑ)

3η παράγραφος

- α. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ
β. ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ:
- λαχανόκηπος – λουλουδία
  - εργόχειρα
  - νυχτέρια

- στη βρύση της πλατείας

Όμως οι γυναίκες είχαν και άλλες πολλές ασχολίες και φροντίδες. Εκτός από την καθημερινή περιποίηση των λουλουδιών στις γλάστρες και στα παρτέρια καθώς και του λαχανόκηπου, ασχολούνταν με τον αργαλειό, το κέντημα και το πλέξιμο. Ήταν εξάλλου και τα ατέλειωτα νυχτέρια του χειμώνα, που οι γυναίκες έφτιαχναν τα εργόχειρά τους κάτω από το κλωμό φως της γκαζόλαμπας, με το μακρόσυρτο κουβεντολόι, το σιγανό τραγούδι, με τα αστεία και τα πειράγματα – και με το σχετικό κουτσομπολιό. Α, ήταν και το νερό: το πόσιμο νερό, που ερχόταν από το βουνό στη βρύση της πλατείας, όπου πήγαιναν τα κορίτσια με τη στάμνα και αποξενιούνταν στην κουβέντα με τις φίλες τους.

γ. (ΧΩΡΙΣ ΚΑΤΑΚΛΕΙΔΑ)

4η παράγραφος

- α. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ
β. ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ:
- σκληρές γεωργικές εργασίες

Γενικά ήταν δύσκολη η ζωή στο χωριό λόγω της γεωργίας, ενώ ελάχιστοι ασχολούνταν με άλλες εργασίες, λιγότερο κοπιαστικές. Η δουλειά στα χωράφια –όργωμα, θέρισμα κ.ά.– ήταν πολύ σκληρή. Τότε είχαν αλέτρια και

όχι τρακτέρ, όργωναν με τα ζώα, και όλτες οι δουλειές γίνονταν με απλή εργαλεία, με κούραση, χωρίς τα μηχανήματα που υπάρχουν σήμερα. Από την άνοιξη ως τις βροχές του φθινοπώρου οι εργασίες δεν είχαν τελειωμό. Πέρα από αυτά, ήταν και η φροντίδα για τα ζώα – τις αγελιάδες, το άηλογο, το γαϊδουράκι... Όμως στο χωριό, εκτός από τους γεωργούς υπήρχαν και κάποιοι επαγγελματίες, όπως για παράδειγμα ο μπακάλης, ο αγαπημένος των παιδιών, αφού αυτός πουλούσε και ζαχαρωτά· ο σαμαράς· ο πεταλωτής· ο σιδεράς, μόνιμα μαυρισμένος από την κάπνα, και ο μυλωνάς, αυτός πάντα κάτασπρος, πασπαλισμένος με αλεύρι ως τα ματόκλαδα.

- τα ζώα του στάβλου
- οι επαγγελματίες

γ. (ΧΩΡΙΣ ΚΑΤΑΚΛΕΙΔΑ)

5η παράγραφος

- α. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ
- β. ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ:
- οι τόποι του παιχνιδιού

- τα παιχνίδια που έπαιζαν
- η ελευθερία
- η επαφή με τη φύση

γ. ΚΑΤΑΚΛΕΙΔΑ
(ΣΥΓΚΕΦΑΛΑΙΩΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ)

Όμως οι πιο γοητευτικές αναμνήσεις από το χωριό είναι εκείνες που έχουν σχέση με τη ζωή των παιδιών και με τα παιχνίδια τους. Όσα από τα παιδιά δεν ήταν αναγκασμένα να δουλεύουν στα χωράφια, έπαιζαν ασταμάτητα. Παρέες παρέες, αγόρια και κορίτσια, χαλούσαν τον κόσμο με τις φωνές και τη φασαρία που έκαναν στις αλώνες και στα εγκαταλειμμένα οικόπεδα. Και όταν έπεφτε ο ήλιος, ο αγαπημένος τόπος τους ήταν δυο μισογκρεμισμένα σπίτια στην άκρη του χωριού, όπου πήγαιναν με τις πρώτες σκιές που έριχνε το απόβραδο, μέσα στα γεμάτα μυστήριο χαλάσματα. Τα παιχνίδια τους ήταν αμέτρητα – πού να τα θυμηθεί κανείς! Εκτός από αυτά που παίζονται και σήμερα από τα παιδιά, ξεχώριζαν τότε το τζαμί και το τσελίκι, οι γκαζιές και οι σβούρες. Αγόρια και κορίτσια, χωρίς περιορισμούς και χωρίς την επιτήρηση των μεγάλων, ζούσαν ελεύθερα μέσα στη φύση και μάθαιναν όλα τα μυστικά της. Ήξεραν τα πάντα για τα φυτά και τα ζώα, για τα πουλιά και τα πουλούδια. *Και ζούσαν ευτυχισμένα, ξένοιαστα, ανέμελα.*

Ο παππούς όλη τη μέρα θυμόταν. Όμως πώς να χωρέσουν μέσα σε λίγα λόγια τόσα χρόνια ζωής!

Αργά το βράδυ, στην επιστροφή, είδα από μακριά να λαμπυρίζουν μέσα στη νύχτα τα φώτα της πόλης μας. Πόσο

III. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

μακρινό μου φαινόταν τώρα το χωριό εκείνης της εποχής! Και όμως απέχουμε από τότε μόνο δύο γενιές. Ωστόσο, μέσα σ' αυτό το διάστημα άηλιαξαν τόσο πολλή! Και ήταν αρκετές αυτές οι δύο γενιές, για να χάσει ο άνθρωπος τον παράδεισο της ελεύθερης ζωής και να κερδίσει πλήθος υλικά αγαθά και πλήθος ανέσεις· ζώντας όμως μέσα στην απέραντη φυλακή της πολύβουνης σύγχρονης μεγαλιούπολης.

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Το βιβλίο αυτό βοηθάει με πρακτικό τρόπο τον μαθητή να ανταποκριθεί με επιτυχία στις ανάγκες του μαθήματος της Νεοελληνικής Γλώσσας όσον αφορά την Παραγωγή λόγου. Δηλαδή καθοδηγεί και διευκολύνει τον μαθητή όταν αυτός καλείται να παραγάγει γραπτό λόγο συνθέτοντας είτε παραγράφους είτε εκθέσεις, σχετικά με όλα τα κειμενικά είδη τα οποία διδάσκονται στο πλαίσιο του γλωσσικού μαθήματος (κείμενα περιγραφικά, αφηγηματικά, επιχειρηματολογικά, επιστολές, άρθρα κ.ά.).

Συγκεκριμένα, κάθε ενότητα περιλαμβάνει:

- Θεωρία και ασκήσεις για την κατανόηση και την εμπέδωση των στοιχείων τεχνικής που είναι απαραίτητα για τη δόμηση ενός κειμένου και την πλήρη ανάπτυξη ενός θέματος
- Κείμενα με πληροφοριακό υλικό σχετικό με το θέμα της ενότητας
- Αναπτυγμένα θέματα που συνοδεύονται από διαγραμματική παρουσίαση
- Απαντήσεις στις Δραστηριότητες παραγωγής λόγου του σχολικού εγχειριδίου

Στο τέλος του βιβλίου δίνονται οι απαντήσεις σε όλες τις ασκήσεις.

Από τις εκδόσεις ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ κυκλοφορεί:

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Δήμητρα Αλατζατζή, Δέσποινα Καλογεράκη

ISBN:978-618-03-1009-2

9 786180 310092

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. 81009